

SLOVÁCI SA PODIEĽAJÚ NA ČÍNSKOM VÝSKUME KOZMU

BRATISLAVA / Košice - Už koncom tohto roku odštartuje z čínskeho kozmodrómu prvá družica projektu Dvojhviezda. Do vesmíru ju vynesie čínska raketa Dlhý pochod. Kozmická sonda bude mať na palube aj prístroj na registráciu neutrálnych atómov, ktorý z veľkej časti vyvinuli v košickom Ústave experimentálnej fyziky SAV.

V nedeľu cestuje do Pekingu dvojica pracovníkov tohto ústavu, aby sa tam zúčastnila skúšok kompatibility prístroja s družicou. "Pôjde o prvú čisto vedeckú družicu Číny a projekt je vlastne výsledkom spolupráce tamojšej akadémie vied s Európskou kozmickou agentúrou (ESA)," informoval Pravdu Ján Baláž. Do Číny cestuje so svojim kolegom Igorom Strhársnym.

Slovensko nie je členskou ani asociovanou krajinou ESA a od vyslania Ivana Bellu na stanicu MIR nefinancuje kozmický výskum priamo. "Pritom najmä nákup niektorých elektronických súčiastok a detektorov je veľmi nákladný," zdôraznil Baláž. Nehovoriac už o tom, že pri známych finančných suchotách Slovenskej akadémie vied je nezriedka problematické už i cestovanie alebo dokonca telefonovanie.

Košický ústav má však už 34-ročné skúsenosti z kozmických vedeckých experimentov. Prístroje z oddelenia kozmickej fyziky, ktoré vedie docent Karel Kudela, dôverne poznajú nielen v Rusku, ale aj v mnohých západných krajinách.

Vďaka tomu prizývajú jej tvorcov do rôznych medzinárodných projektov. Na projekte Dvojhviezda sa Ústav experimentálnej fyziky zúčastňuje prostredníctvom Írskej národnej univerzity, s ktorou má dohodu o vedeckej spolupráci. S finančnou podporou Írov sa Košičania podieľajú aj na projekte pripravovanej misie ESA na zatiaľ neurčenú kométu. Sonda Rosetta má získať údaje o chemickom zložení jej jadra.

Zatiaľ čo štart prvej družice Dvojhviezdy sa plánuje v decembri t. r., štart druhej sa pripravuje na jún 2004. Spolu s družicami projektu Cluster Európskej kozmickej agentúry, ktoré sú už na obežnej dráhe, bude sa Čína zúčastňovať na výskume zemskej magnetosféry.

"Keď sa to meria súčasne vo viacerých bodoch a na viacerých orbitách, získané údaje sú presnejšie," vysvetlil zmysel tejto spolupráce Baláž.

Detektory prístroja z Košíc poskytnú pritom údaje o časticiach, ktoré sa šíria z miest vzájomného pôsobenia kozmickej plazmy s neutrálnym plynom.

Umožnia zobrazit' inak neviditeľné plazmové objekty v priestore okolo Zeme. Predpokladá sa, že energetické častice môžu mať vplyv nielen na takzvané kozmické počasie, od ktorého závisia pilotovane-lety do vesmíru, ale aj na celkový vývoj počasia na Zemi.

Čína chce už v októbri tohto roku vyslať na obežnú dráhu Zeme svojho prvého astronauta, čím by sa stala, po USA a Rusku, treťou kozmickou veľmocou. Vlastné družice vypúšťa už od roku 1970 a má za sebou aj niekoľko úspešných nepilotovaných letov vesmírnych lodí. Všetky štartovali z kozmodrómu v púšti Gobi.